

SAOPŠTENJE KAROLIN ZIJADE
SPECIJALNE PREDSTAVNICE GENERALNOG SEKRETARA
I ŠEFICE UNMIK-A
DEBATA SAVETA BEZBEDNOSTI O UNMIK-U
Njujork
20. APRIL 2022.

Gospodine predsedniče,

Istaknuti članovi Saveta bezbednosti,

Čast mi je da sam danas sa vama u svojstvu nove specijalne predstavnice generalnog sekretara i šefice UNMIK-a, i da mogu da vam zahvalim na vašoj stalnoj podršci i izvestim vas o radu Misije tokom proteklih šest meseci, uzimajući u obzir i dešavanja u regionu od kraja zvaničnog izveštajnog perioda. Dok vas danas izveštavam, događanja u Ukrajini neizbežno utiču i uticaće na sva pitanja evropske bezbednosti, uključujući i na područje na kojem Misija deluje.

Danas vas takođe izveštavam nakon tek završenih srpskih izbora, sprovedenih 3. aprila. Iako se konačni rezultati još očekuju, sveukupan ishod je jasan. Trenutno većinska stranka u Srbiji zadržaće sa sigurnošću svoja javna ovlašćenja. Valjalo bi napomenuti da vladajuća koalicija u Prištini takođe trenutno uživa komfornu većinu u parlamentu. Ovakve okolnosti mogu ponekad da pogoduju donošenju hrabrih liderskih odluka.

Pred održavanje opštih izbora u Srbiji, međunarodna zajednica je pozvala prištinske i beogradske organe da usaglaise modalitete glasanja na Kosovu za birače s pravom glasa, što bi bilo u skladu sa praksom iz prethodnih godina. Ovog puta nije pronađeno rešenje koje bi to dozvolilo. Kao i mojim međunarodnim kolegama i predstavnicima više država članica, žao mi je zbog polarizujućih

posledica takve odluke, budući da je javno mnjenje bilo oštro podeljeno po etničkoj liniji. I pored toga, više od 19.000 birača sa Kosova ipak je učestvovalo na izborima glasanjem na posebnim biračkim mestima otvorenim u Srbiji. Zahvaljujući impresivnoj logistici i uz podršku koja je došla sa obe strane, izborni proces je protekao nesmetano i bez incidenata. Izdržljivost demokratskih institucija u celom regionu Balkana jeste ključni faktor za očuvanje bezbedne i demokratske Evrope. Ranije ovog meseca, sastala sam se sa ponovo izabranim Predsednikom Srbije, i sa ostalim čelnicima vlade u Beogradu, i bila ohrabrena veoma direktnim i otvorenim razgovorima koje sam tamo vodila.

Gospodine predsedniče,

Nažalost, pre samo nekoliko dana na severu Kosova desili su se incidenti koji ozbiljno zabrinjavaju, a u kojima su patrole kosovske policije očigledno bile mete. Na patrole je pucano, i gađane su kamenjem i pirotehničkim sredstvima. Iako motiv još nije poznat, ovi zločinački napadi su bili bestidni. Pozvala sam i širu javnost, i zvaničnike sa svih strana, da se pridruže osudi ovog nasilja, i da organima reda dostave svaku informaciju koju možda imaju kako bi oni koji su odgovorni bili brzo identifikovani i privedeni pravdi.

Danas želim da pozovem lidere Prištine i Beograda da dobro prosude o svojim delima i o svojoj političkoj retorici. Za vreme takvih kompleksnih dana, lideri snose glavnu odgovornost za smanjenje tenzija, a ne za njihovo raspirivanje. Ovo podjednako važi i za delovanje na političkom nivou i u javnosti. Iz ovih razloga, pozvala sam obe strane da se konstruktivno i aktivnije angažuju u dijalogu koji se vodi pod okriljem EU. Tokom mojih nedavnih sastanaka, dobila sam uveravanja o ovakvoj posvećenosti.

Još nisam imala priliku da se sastanem sa Premijerom ili Predsednikom u Prištini, i to je, naravno, važan preduslov za konstruktivno i pozitivno angažovanje. Susrela sam se, međutim, sa većinom lidera iz širokog političkog spektra u

Prištini, među kojima su bili oni iz vladajućih stranaka, iz opozicije i politički nezavisni. Takođe ću se truditi da redovno budem u komunikaciji sa liderima u drugim susednim delovima Balkana i čujem njihova viđenja odnosa sa Kosovom i o dijalogu. Sigurna sam da će politički akteri u regionu pokazati na delu svoje razumevanje da dijalog i kompromis predstavljaju jedini uspešan put ka stabilnosti, prosperitetu i bezbednosti za sve.

Gospodine predsedniče,

Juče je bila devetogodišnjica Prvog sporazuma o načelima normalizacije odnosa. Iako je ovaj proces doneo značajne rezultate u pogledu brojnih praktičnih pitanja, sveobuhvatna normalizacija odnosa dveju strana za sada i dalje izmiče.

Čak i kod sasvim tehničkih pitanja razmatranih tokom ovog izveštajnog perioda, kao što su registarske tablice, napredak je bio neizvestan i spor. Mi danas okupljeni ovde ne možemo biti sigurni da li će Beograd i Priština doći do sporazumnog rešenja o ovom pitanju do sutrašnjeg isteka roka. Želim da podstaknem Prištinu i Beograd da proaktivno traže trajno rešenje za pitanje registarskih tablica, zajedno sa drugim pitanjima koja se tiču slobode kretanja i sporazuma o energetici. Kakva god bila dinamika razgovora – a nadamo se da će biti pojačana – jedno drugo načelo bi trebalo ponovo istaći: Koliko god težak bio put do sporazuma i rešenja, jednostrani potezi – sa bilo koje strane došli – mogu potencijalno da naštetu stvarnim interesima građana na obe strane.

Gospodine predsedniče,

Dramatični udari na kosovsku privredu, i druge regionalne privrede, gomilali su se mnogo pre početka dešavanja u Ukrajini. Nakon dve godine globalne pandemije kovida-19, privrede su se borile da se prvo izbore, a zatim i da se

oporave od dubokog uticaja te bolesti na zdravlje, kao i na socijalno i ekonomsko blagostanje. Inflacija, nestašice u snabdevanju, rastuće kamatne stope i sve veća opterećenost dugovima već su postojali i od tada su se samo pogoršavali. U tom kontekstu, pronalaženje praktičnih modaliteta ekonomske saradnje Beograda, Prištine i svih susednih zemalja u regionu postalo je sve hitnije. Sve regionalne inicijative koje mogu pomoći u postizanju ovog cilja trebalo bi pozdraviti. Ublažavanje ograničenja na kretanje ljudi, i protoka robe i kapitala, može samo da pomogne svim susedima u regionu da se izbore i sa trenutnim i sa budućim izazovima.

Gospodine predsedniče,

Od mog dolaska u Prištinu, mogla sam iz prve ruke da uočim unutrašnje i spoljne izazove koji opterećuju političko rukovodstvo Kosova. Očekivanja u pogledu napretka i reformi izuzetno su visoka. Ova vlada će zavisiti i od mudrog donošenja odluka i od snažne međunarodne podrške, kako bi ostvarila svoj ambiciozan plan i narodu ponudila rezultate.

Stoga je logično da tema poboljšanja odnosa bude na vrhu dnevnog reda mnogih regionalnih i međunarodnih sagovornika Kosova. Pomirenje i rešavanje problema iz prošlosti trebalo bi da ojačaju težnju za ostvarenjem važnih strateških ciljeva.

Gospodine predsedniče,

Dozvolite mi da na početku svog mandata budem vrlo jasna u pogledu dve važne tačke: Prvo, kao što je i Beogradu i Prištini dobro poznato, moja odgovornost je da pružim objektivne informacije Generalnom sekretaru i Savetu bezbednosti. Biću uvek otvorena da saslušam sva mišljenja; međutim, sadržaj izveštaja Generalnog sekretara nije predmet pregovora ni sa jednom stranom. Drugo, UNMIK nije odlučujući faktor, niti zagovornik nekog posebnog

gledišta, u pogledu pravičnog i trajnog rešenja između strana. To nije naša uloga. Od mog dolaska do sada, suviše često sam slušala insinuacije da UNMIK, sam po sebi, predstavlja ili prepreku ili sredstvo za postizanje ishoda koji preferira jedna ili druga strana. Ili da UNMIK sam ima određenu agendu koju želi da promoviše ili favorizuje van okvira svog mandata da obezbedi uslove za miran i normalan život svih stanovnika Kosova. Nijedno od ovih netačnih shvatanja ne sadrži bilo kakvu dokazivu istinu; ipak, previše često se dozvoljava da postanu ustaljena u lokalnom javnom diskursu.

Shodno tome, nastavićemo da radimo u oblastima u kojima zaista možemo da doprinesemo ostvarenju zajedničkih ciljeva organa vlasti, zajednica i institucija na Kosovu. Legat institucionalne podrške UNMIK-a, poverenje koje uživa među zajednicama i političkim akterima, i njegov rad sa celokupnim spektrom multilateralnih i bilateralnih aktera, biće pokretač agende moje Misije.

Naravno, to uključuje rad u sinergiji sa porodicom agencija, fondova i programa Ujedinjenih nacija, i u partnerstvu sa međunarodnom zajednicom.

Napredak u političkim razgovorima na visokom nivou, naročito u dijalogu pod okriljem EU, može da se podrži i pomogne pojačanim radom između ljudi na terenu. Moja Misija je i dalje mesto na kojem je sabrano odgovarajuće znanje, iskustvo i stručnost u predmetnoj oblasti, koje služi kosovskim institucijama i zajednicama. Podrška aktivnom civilnom društvu, promovisanje novih instrumenata koji će pomoći Kosovu da ojača vladavinu prava, doprinos osnaživanju žena i mladih i stručna podrška mehanizmima za zaštitu ljudskih prava - sve će to ostati glavni prioriteti. Naravno, nastavićemo da istražujemo sve oblasti u kojima možemo da damo suštinski doprinos u okviru mandata koji nam je poveren.

Gospodine predsedniče,

Na kraju želim da kažem da je podrška Saveta našoj Misiji i dalje najbitnija. Podjednako je važna i pažnja koju pridajete stanju odnosa između Prištine i Beograda, uprkos tome što znamo da mnoge nove i teške situacije zahtevaju vašu pažnju. Naši naponi kao Misije ostaće fokusirani na doprinošenju stabilnosti, političkom napretku, poštovanju ljudskih prava, pružanju podrške agendama koje se odnose na žene i mir i bezbednost, i omladinu, i promovisanju većeg poverenja među zajednicama i dijaloga na Kosovu i u regionu.

U ime osoblja Misije, želim da vam se zahvalim na stalnoj podršci koju pružate UNMIK-u.